

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

Кафедра статистики та економетрії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДТЕУ

(пост. п. 11 від «28» 09 2023 р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

**МІЖНАРОДНА СТАТИСТИКА/
INTERNATIONAL STATISTICS**

**ПРОГРАМА/
COURSE SUMMARY**

Київ 2023

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автор: Руслан МОТОРИН, д.е.н., проф.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри статистики та економетрії 14 вересня 2023 р., протокол №2.

Рецензенти: Сергій ПИРОЖКОВ, д.е.н., проф., академік НАН України;
Анжеліка ГЕРАСИМЕНКО, д.е.н., проф.

МІЖНАРОДНА СТАТИСТИКА/ INTERNATIONAL STATISTICS

ПРОГРАМА/ COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Міжнародна статистика» призначена для здобувачів третього рівня вищої освіти ДТЕУ галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти ДТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Міжнародна статистика» є формування знань про діяльність та розвиток міжнародних організацій і національних статистичних служб, їх взаємодію у процесі розробки уніфікованої методології статистичних спостережень, статистичних стандартів та рекомендацій; створення глобальної системи планування та координації міжнародної статистичної діяльності тощо.

Передбачається також ознайомлення аспірантів з основними поняттями та категоріями міжнародної статистики, можливостями пошуку необхідної інформації, яка накопичена у відповідних базах даних та розміщена на сайтах різних організацій.

Аспіранти ознайомляться також з основними методологічними положеннями зі статистики, що були розроблені у ході виконання заходів Державної програми переходу України на міжнародну систему обліку та статистики.

Об'єктом вивчення міжнародної статистики є світове господарство та соціальні, економічні, демографічні, екологічні та інші явища, які у ньому відбуваються. За одиницю спостереження, як правило, беруть окрему країну.

Основними **завданнями**, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни є:

- формування уявлення про сучасну складну організаційну модель міжнародної статистичної діяльності, особливості планування та координації статистичних спостережень, міжнародну систему обміну статистичними даними;
- отримання інформації про основні методологічні та нормативні

документи, що напрацьовані та прийняті міжнародною статистичною спільнотою (документи правового характеру, метадані з основних напрямків статистичних спостережень, статистичні стандарти, посібники, регламенти, рекомендації, світові та регіональні класифікації і номенклатури тощо);

- набуття практичних навичок щодо ефективного пошуку необхідної статистичної інформації, відповідної методології та метаданих, що розміщені на сайтах, накопичені у статистичних базах даних та опубліковані у виданнях міжнародних організацій та національних статистичних служб;
- аналіз отриманої інформації з використанням методологій та рекомендацій міжнародних статистичних організацій, застосування статистичних показників у моніторингу та контролі виконання програм розвитку.

Предметом міжнародної статистики є методологія вивчення кількісної сторони стану та закономірностей розвитку світу. Вона характеризує не тільки кількісні, але і якісні аспекти соціального, економічного, демографічного, екологічного стану та розвитку країн, їх господарських зв'язків, а також регіонів і світу в цілому.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знання:

- основ міжнародних економічних відносин та статистики (основ збору та узагальнення статистичних даних);
- основних програмних засобів (операційна система Windows, вільно працювати з офісними додатками Microsoft Word, Microsoft Excel бази даних);

Вміння:

- здійснювати елементарні математичні розрахунки;
- отримувати результати власних спостережень або інформаційних джерел;
- вводити статистичні дані до Microsoft Excel, баз даних.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Міжнародна статистика» як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння здобувачами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-науковою програмою:

Економіка (ОС доктор філософії)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за ОНП</i>		
ЗК 02.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, її систематизації, узагальнення та формулювання відповідних висновків	1-2
<i>Спеціальні (фахові) компетентності за ОНП</i>		
СК 03.	Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.	3-5
СК 06	Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів на мікро-, мезо-, макро- та мегаекономічному рівні, в тому числі із застосуванням математичних методів та моделей.	3-5
<i>Програмні результати навчання за ОНП</i>		
РН 01.	Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами різного рівня і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.	2-5
РН 03.	Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх	3-5

	для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.	
РП 04.	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.	3-5
РП 10.	Володіти підходами та інструментарієм дослідження мікро-, мезо-, макро- та мегаекономічних систем, визначати ключові детермінанти та індикатори їх розвитку.	3-5

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет міжнародної статистики

Предмет міжнародної статистики. Місце міжнародної статистики серед інших статистичних дисциплін. Основні методи, що використовуються у міжнародній статистиці. Інституалізація міжнародної статистичної діяльності у XIX ст. Робота міжнародних статистичних конгресів. Створення Міжнародного інституту статистики. Видатні вчені-статистики, що стояли у засад формування регулярної міжнародної співпраці. Міжнародна статистична діяльність у першій половині XX ст.

Створення сучасних засад міжнародної статистичної діяльності після другої світової війни. Виникнення основних сучасних міжнародних статистичних організацій та установ.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4.

Додатковий: 1, 8.

Інтернет-ресурси: 2, 10.

Тема 2. Сучасна глобальна система міжнародної статистики

Створення та розвиток статистичних служб та статистичних підрозділів спеціалізованих агенцій Організації Об'єднаних Націй

(Статистичної комісії ООН, Статистичного відділу Секретаріату ООН, статистичного відділу Європейської Економічної Комісії, Програми розвитку ООН – ПРООН та ін.). Статистичні служби інших міжнародних організацій (Міжнародної організації праці, Міжнародного валютного фонду, Організації економічного співробітництва та розвитку, Світової організації торгівлі та ін.). Інші міжнародні статистичні служби та установи (Євростат, Міжнародний інститут статистики, Інститут статистики ЮНЕСКО).

Сучасні правові засади та рекомендації міжнародної статистичної діяльності. Міжнародний кодекс честі статистиків.

Характеристика національних статистичних служб розвинених країн світу. Етапи розвитку міжнародних економіко-статистичних стандартів. Критичні проблеми міжнародної статистики.

Створення сучасної глобальної системи планування та координації міжнародної статистичної діяльності. Сучасна структуризація (класифікація) міжнародної статистики. База даних координації та планування міжнародної статистичної діяльності (The Database of International Statistical Activities – DISA).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 4.

Додатковий: 1, 7, 8.

Інтернет-ресурси: 2, 4, 6.

Тема 3. Міжнародні класифікації та реєстри

Мета створення та основні завдання міжнародних статистичних класифікацій. Стратегічний план ООН розробки та удосконалення економічних класифікацій.

Міжнародні класифікації видів економічної діяльності. Міжнародні класифікації продукції. Міжнародні функціональні класифікації. Міжнародні класифікації занять, професій та освіти. Принципи побудови та кодування міжнародних класифікацій.

Основні економічні класифікації Європейського Співтовариства: статистична класифікація видів економічної діяльності (NACE), класифікація продукції за видами діяльності (CPA), класифікація видів промислової продукції (PRODCOM), комбінована номенклатура (CN). Поняття та методи гармонізації статистичних класифікацій.

Особливості класифікації видів економічної діяльності в Україні (КВЕД) порівняно з Міжнародною стандартною галузевою класифікацією усіх видів економічної діяльності (ISIC) та Статистичною класифікацією видів економічної діяльності в Європейському Співтоваристві (NACE). Принципи визначення основного виду

діяльності підприємств та організацій.

Торговельні класифікації товарів, які існують у практиці міжнародної статистики. Особливості Гармонізованої системи опису та кодування товарів (HS). Особливості Міжнародної стандартної торговельної класифікації (SITC). Структура та механізм застосування Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) та її гармонізація з міжнародними стандартами.

Міжнародний досвід побудови системи статистичних реєстрів. Статистичні та адміністративні реєстри. Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) та принципи його ведення.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2.

Додатковий: 3, 5, 6, 9.

Інтернет-ресурси: 1, 5.

Тема 4. Міжнародна система національних рахунків

Джерела виникнення національного рахівництва. Етапи розвитку міжнародної системи національних рахунків.

Характеристика сучасної СНР ООН 2008. Основні концепції та принципи побудови системи національних рахунків (СНР). Національні особливості застосування СНР ООН.

Інтегровані економічні рахунки та їх компоненти. Методологія створення національних рахунків. Рахунок товарів та послуг як зведена характеристика СНР. Рахунки поточних операцій, рахунки нагромадження, баланси активів та пасивів, рахунок іншого світу. Методика розрахунку балансуєчих статей та їх економічна інтерпретація.

Система найважливіших агрегатів (макроекономічних показників) системи національних рахунків та їх визначення.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) як об'єкт статистичного вивчення. Методи переоцінки ВВП у порівнянні ціни. Дефлятор ВВП. Оцінки рівня "тіньової" економіки.

Статистика основного капіталу. Види оцінки і баланси основних засобів. Показники стану, руху та використання основних засобів.

Поняття оборотного капіталу у міжнародній статистиці. Склад оборотного капіталу. Показники оборотного капіталу, що використовуються в міжнародній статистиці.

Сателітні рахунки.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 5.

Додатковий: 1, 2.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 4, 5, 8, 9.

Тема 5. Методологічні засади проведення міжнародних зіставлень

Етапи програми міжнародних зіставлень ООН (ПМЗ). Методологія міжнародних зіставлень. Європейська програма зіставлень ООН (ЄПЗ). Характеристика статистичної діяльності країн-учасників ЄПЗ. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності (ПКС). Міжнародні зіставлення ВВП. Вимоги щодо міжнародних зіставлень. Основні методи міжнародних зіставлень ВВП. Метод ЕКШ та його особливості. Метод Гірі-Каміса. Методи Герарді й Уолша в розрахунках індексів цін у рамках багатобічних зіставлень.

Конкурентоспроможність національної економіки і місце країни у глобальному середовищі. Показники конкурентоспроможності країни. Методологія багатовимірної статистичної оцінки конкурентоспроможності країни.

Україна у системі міжнародної рейтингової оцінки конкурентоспроможності національної економіки.

Організаційні та методологічні засади проведення обстежень ділової активності (кон'юнктурних обстежень). Системи міжнародних індикаторів економічного та соціального розвитку країн.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2.

Додатковий: 1, 2.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 4, 5, 8.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Моторин Р.М. Міжнародна статистика. Організація та методологія: підручник / Р.М. Моторин. – К. : КНТЕУ, 2019. – 456 с.
2. International Debt Report 2023. / World Bank. 2023. Washington, DC. – 214 p.
3. International Handbook of Research in Statistics Education. Editors: Ben-Zvi, Dani, Makar, Katie, Garfield, Joan (Eds.) Springer 2018. – 531 p.
4. International Encyclopedia of Statistical Science. Springer; 2011th edition (December 1, 2010). – 1842 p.
5. National accounts statistics 2019: main aggregates and detailed tables. Part I. United Nations, New York, 2020. – 4772 p.

Додатковий

1. Міжнародна статистика: Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів./ Р.М. Моторин. - К.: КНТЕУ, 2017. – 62 с.
2. Моторина Т.М., Моторин Р.М. Національне рахівництво: навч. посіб. / Т.М. Моторина, Р.М., Моторин - К.: ЦУЛ, 2015. - 216 с.
3. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 428.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ.
5. Парфенцева Н. О. Міжнародні статистичні класифікації в Україні: Розвиток і впровадження: монографія / Н.О. Парфенцева. – К. : ВПД «Формат», 2009. – 600 с.
6. Закон України «Про Митний тариф України» від 19.10.2022 № 2697-ІХ.
7. World Statistics Pocketbook 2023. United Nations, New York, 2023. – 292 p.
8. European Statistical System handbook for quality and metadata reports. European Union, 2021. – 316 p.
9. Explanatory notes NACE Rev. 2.1: Version 1.00. Eurostat, 2022. – 385 p.

Інтернет-ресурси

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Статистичний комітет ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unstats.un.org/>
3. Міжнародна організація праці (МОП). [Електронний ресурс]. –

- Режим доступу : <http://www.ilo.org/stat/>
4. - Міжнародний інститут статистики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://isi.cbs.nl/>
  5. International Statistical Review. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<https://onlinelibrary.wiley.com/page/journal/17515823/homepage/ForAuthors.html>
  6. Інститут статистики ЮНЕСКО. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uis.unesco.org/>
  7. Міжнародний валютний фонд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dsbbs.imf.org/>
  8. Організація економічного співробітництва і розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/>
  9. Євростат. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/old-address-ec.htm>
  10. Офіційний сайт Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europa.eu/>

Курсивом виділені джерела, наявні у бібліотеці ДТЕУ